

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Снежина Величкова Врангова-Петкова

Катедра „Теория на музиката” към ТКДФ на НМА „Проф. Панчо Владигеров”

за ДИСЕРТАЦИОНЕН ТРУД

за присъждане на образователна и научна степен „доктор“

на тема:

**„Полифоничната фактура като интерпретационен проблем в
клавирните сонати на Прокофиев“**

от

Георги Янков Бойкин

**редовен докторант в Инструментален факултет, Клавирна катедра,
научен ръководител проф. д-р Борислава Танева**

в област на висше образование: Изкуства

професионално направление: Музикално и танцово изкуство 8. 3.

научна специалност: Музикознание и музикално изкуство (пиано)

1. Данни за докторантурата – докторантът е изпълнил задълженията си по индивидуалния учебен план на докторантурата; дисертационният труд е обсъден и насочен към защита пред научно жури на заседание на Клавирна катедра, проведено на 15.02. 2021 г.; всички процедурни стъпки са изпълнени в срок и съгласно на изискванията на ЗРАСРБ и на Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в НМА „Проф. Панчо Владигеров”.

2. Данни за докторанта, художествено-творчески изяви, педагогическа дейност и научно-изследователска дейност. Георги Бойкин¹ е пианист с впечатляваща творческа биография, в която изпъкват седемте му награди от национални и международни конкурси², десетки солови концерти в страната и чужбина (Вюрцбург, Байройт, Саарбрюкен, Карлсхадт, Отвайлер – Германия, Йокохама, Окинава, Фукуока, Окаяма),

¹ Георги Бойкин е роден през 1993 година в Пловдив. Завършва НУМТИ „Добрин Петков” – Пловдив (2012) в класа по пиано на големия клавирен педагог Стелла Ослекова (1946 - 2012). В периода 2012 – 2017 завършва бакалавърска и защитава магистърска ОКС със специалност „пиано” в Инструментален факултет на НМА „Проф. Панчо Владигеров” София в класа на проф. д-р Борислава Танева. От 2018 година е редовен докторант към „Клавирна катедра” в Инструментален факултет с научен ръководител проф. д-р Борислава Танева.

² Международен конкурс за пианисти „Шуман – Брамс“ (Пловдив, 2008) – 1-ва награда; Международен конкурс – Ниш (Ниш, Сърбия, 2014) – 1-ва награда; Десети международен конкурс за пианисти „Албер Русел“ (София, 2014) – 2-ра награда; Международен конкурс за пианисти и цигулари „Панчо Владигеров“ (Шумен, 2015) – 3-та награда; Трети национален академичен конкурс „Й.С.Бах и неговото съвремие“ (Пловдив, 2015) – 1-ва и специална награда; Девети международен конкурс „Й.С.Бах“ (Вюрцбург, Германия, 2015) – диплом; Международен клавирен конкурс „От Бах до джаз“ (Атина, Гърция, 2018) – трета награда; Десети международен клавирен конкурс „Й.С.Бах“ (Вюрцбург, Германия, 2019) – специална награда „Валтер Бланкенхайм“.

концертни участия на форуми като „Софийски музикални седмици“, 2019 и 2020; „Пиано екстраваганца“, „Международна пиано академия“ Порос, 2017 и „Международен клавирен форум“ Родос, 2018, Гърция; изяви като солиращ пианист на наши и чужди оркестри³, участия в многобройни майсторски класове⁴. За периода на художествено-творческата докторантура Георги Бойкин изнася седем самостоятелни солови рецитала, солира на различни наши и чужди оркестри с концертни творби на Бах, Моцарт и Бетовен, реализира девет концертни участия с различни програми. Прави впечатление последователната активност на докторанта в жанровата област на клавирната соната и естественият, с оглед проблематиката на дисертационното изследване, акцент върху творчество на Сергей Прокофиев, чиито Клавирни сонати №3, 4, 6, 8, 9, както и Соната за цигулка и пиано №1 (със Сара Паносян) звучат на престижни концертни сцени в България в негово изпълнение.

Педагогическа дейност. Като част от индивидуалния план по докторантурата Георги Бойкин реализира и значителен брой часове по специален предмет, в които има възможност да апробира основните идеи и подходи на дисертационното изследване, но също – и да заяви себе си, от една страна, като перспективен, динамичен и отворен в търсенията си млад преподавател, а от друга – като приемник и продължител на педагогическа традиция, в лицето на своя научен ръководител проф. Борислава Танева и школата на професорите Джулия и Константин Ганеви, която в годините дава своите блестящи резултати.

Научно-изследователският аспект на работата по докторантурата е концентриран в създаването на дисертационното изследване и реализираните три публикации по темата му: това са материали, представени в две поредни издания на Докторантски четения в НМА „Проф. Панчо Владигеров“ (**Бойкин**, Георги. Гласоводенето като интерпретационен проблем в клавирни сонати № 3 и 4 на Сергей Прокофиев. – В: *Докторантски четения*. София: НМА „Проф. Панчо Владигеров“, 2020 (публикация от доклад, изнесен на научна конференция Докторантски четения 2019 – 15 – 16 май 2019); **Бойкин**, Георги. Интерпретационни възможности на техниката на средния педал в клавирните сонати на Прокофиев. – В: *Докторантски четения*. София: НМА „Проф. Панчо Владигеров“, 2021 (под печат)) и една – в годишното

³ Симфониета – Враца с диригент Никола Петров – Бетовен, Концерт за пиано и оркестър ор.37 с moll; Студентски симфоничен оркестър на НМА с диригент Любомир Денев-син - Моцарт, Концерт за пиано и оркестър №12 KV 414 A dur; Струнен оркестър към Hochschule für Musik Würzburg, Симфонично-оперетно дружество „Маестро Георги Атанасов“ с диригент Андреа Витело – Бах, Концерт за пиано и оркестър D dur; Оркестър на Държавна опера Пловдив с диригент Андреа Витело – Марио Пилати, Сюита за пиано и струнен оркестър; Държавен симфоничен оркестър Шумен.

⁴ Георги Бойкин участва в майсторските класове на проф. Боян Воденичаров, проф. Маркус Праузе, проф. Людмил Ангелов, проф. Инге Розар, проф. Филип Раскин, проф. Домна Евнухиду, д-р Ерих Фунг, проф. Емма Тахмизян, д-р Бернхард Парц, проф. Атанас Куртев, проф. Стела Димитрова-Майсторова, проф. Милена Моллова и др.

издание на НМА – Алманах (Бойкин, Георги. Динамиката и тембърът като основни параметри при интерпретацията на полифоничната фактура в клавирните сонати на Прокофиев. – В: *Алманах на НМА „Проф. Панчо Владигеров“*. София: Хайни, 2021 (под печат).

3. Структура, съдържание, приноси на дисертационния труд

Дисертационният труд „Полифоничната фактура като интерпретационен проблем в клавирните сонати на Прокофиев“ е организиран в увод, четири глави, проблемни диференцирани в два раздела, заключение и списък с библиографски източници в общ обем 215 страници. Използваната литература включва 24 заглавия, от които 4 на кирилица (три български и четири руски), 17 на латиница (английски език), както и 7 интернет източника. В текста са интегрирани и 144 нотни примера. Независимо от неголемия брой на референтните източници, сред тях се открояват трудове с фундаментално значение по проблематиката на изследването на български, руски и английски език. Те са приети като терминологична и методологична база за реализирането на самостоятелни изследователски търсения и основа, с която в хода на текста се реализира жив и „звучащ“ диалог. Дисертационният труд се откроява като изследване с интегрален и интердисциплинарен характер предвид широкия спектър на проблематиката, предполагащ непрекъсната корелация между теория на интерпретацията, музикален анализ и полифония. Правят впечатление прецизният систематичен подход, интериоризацията в хода на анализ на теоретични открития, както и свободата на владееене специализирания понятиен апарат що се отнася до първите две области. Що се отнася до полифонията, макар и дискурсът да е ясен и непротиворечив, считам, че би било добре да бъде обговорен генезисът на използваните термини, както и да има референции спрямо определящи и установяващи стандарт в дадената теоретична област трудове в българската музикология.

Структурата на дисертационното изследване е индикативна за целите и използвания методологичен апарат и е органично произтичаща от предмета на дисертационното изследване „значение на полифоничното изграждане като важен аспект на клавирно-сонатния стил на Прокофиев“ от една страна, а от друга – „интерпретационните проблеми, произтичащи от полифоничната фактура“ (с. 5). Като основна цел на изследването, макар и имплицитна, изпъква проблематизацията на клавирната фактура и създаването на ясна ориентация във функцията на изграждащите я пластове и в ролята на фактурната драматургия за изграждането на цялостната форма. Съпътстваща и също толкова значима, но осъществима на втори етап, цел се явява намирането на интерпретационен подход към идентифицираните линейни явления посредством диференцирано отношение към конкретни параметри на изразността (динамика и тембър) и чрез използване на специфичните възможности на клавирната педализация (техника на среден педал). Използваните аналитичен и

компаративен метод максимално благоприятстват постигането на тези цели, като бих искала да открия значението и на още един аспект на труда, какъвто е приложният. Освен теоретичен модел, обвързан с рационалните и психо-физиологичните аспекти на клавирната интерпретация, настоящото изследване дава един оптимален алгоритъм за работа в процеса на подготовка на клавирното изпълнение, в който анализът на композиционните особености на текста предхожда техническата работа по него и спрямо който много точно се отнасят изключително удачно приведените тези на Задерацки и Нейгаус, съответно: „*Емоционалното изпълнение на интонационния език се влияе от рационалното осмисляне на обективната логика на процеса на формиране на идеите*“ и „...*ако изпълнителят разбира многопластовата фактура, той непременно ще намери средствата, необходими за изпълнението ѝ*“ (с.6). Изключително ценен е фактът, че Георги Бойкин не просто теоретизира и изгражда аналитично-интерпретационен подход към един от най-емблематичните клавирни стилове на XX век, а интонира обекта си, експериментирайки резултатите върху собствената си клавирна практика и опит с него. За това свидетелстват респектиращият списък с концертните изпълнения на почти всички сонати на Прокофиев и огромният брой нотни примери, които показват детайлното щудиране на текста и създават максимална нагледност и ориентация в проблематиката. От тази гледна точка считам, че създаването на труда е значим принос в теорията на интерпретацията и клавирната педагогика не само в национален мащаб.

В обособените две глави на първия раздел „*Аналитичен подход към полифоничните похвати*“ I.1. *Имитационнополифонични похвати* и I.2. *Контрастнополифонични похвати* Георги Бойкин изцяло подчинява структурата на полифоничните проблеми, открити от него в текста и функционалното осмисляне на похватите в контекста на композиционната функция, към която се отнасят. В този първи раздел ясно се откроява действието на множествен подход към обекта, който обединява аналитичния инструментариум и на полифония, и на музикален анализ, и на хармония, за да бъде реализирана основната цялост на изследването. Полифонизацията на основата на имитационност е разгледана в аспектите на конкретни използвани техники (огледална имитация (формулирана като *огледален контрапункт* с. 9), канонична имитация, канонична имитация в аугментация, контратантна имитация (имитационен контрапункт с контратантно изместване); както и в контекста на функционалната организация на формата чрез проекциите си в композиционните функции на сонатна, рондо-сонатна, сложна триделна, вариационна форма. Въз основа на конкретните аналитични наблюдения е формулиран изводът, че „*имитационнополифоничните техники се срещат във всички дялове на сонатната форма и в разновидности на вариационна, сложна триделна, рондо-сонатна форма*“ (с.62), но с особено голяма значимост и

концентрация е присъствието им в разработъчните раздели на формите (с. 62). Относно аугментацията е направено наблюдение, че тя се използва освен като композиционен, и като драматургичен похват, при което се свързва с идеята за постигане на монументалност на образа, но се среща единствено в разработъчен тип изграждане. Тук би могъл, разбира се, да се направи паралел и да се диалогизира с цитираното от Георги Бойкин изследване на проф. Здравко Манолов „Теория и употреба на аугментацията в полифонията“, в което авторът свързва аугментацията преобладаващо с репризната функция. Изключително интересно, с оглед подхода към единството в сонатно-цикличната форма е наблюдението относно възможните равнища на действие на предимитацията, която, от една страна, предявява тематизъм в композиционните етапи на отделната част, а, от друга – в цикличния план: *„първата тема на всяка следваща част (Соната №9, бел. моя С.В.) прозвучава в заключителните тактове на предходната, а в кодата на четвъртата част отново прозвучава първа тема на първа част. В този смисъл, предимитациите в главната тема на първа част представят ... една от водещите композиционни техники за цялата соната“* (с.46).

Втората глава в този раздел е посветена на контрастнополифоничните похвати в изграждането на сонатно-цикличната форма, а вниманието е съсредоточено върху принципите на тематично обособяване, свързани с т.нар. тема-комплекс, с възможности за обединение по хоризонтал или по вертикал на елементи, които на принципа на сложния контрапункт. Изключително ценни от аналитична гледна точка са наблюденията върху развитието на подобни теми в процеса на формообразуване, както и тези върху различни други прояви на полимелодизъм (на цели теми, на отделни тематично индуцирани мотиви) – остинатни комплекси, репризни контрастнополифонични вертикални тематични комплекси и пр. по протежение на цялата форма. При това са открити експозиционен модус – „тема комплекс“, разработъчен модус – „вертикален синтез на репрезентативни за темите мотиви“ и репризен – „вертикален синтез на теми в тяхната цялост“ (с. 118).

Вторият раздел на дисертацията „Интерпретационни проблеми на полифоничната фактура“ представлява изследване на възможностите на специфични клавирни техники за реализация на различните типове полифоничен многоглас. В глава II.1. Динамиката и тембърът като основни параметри на интерпретацията на полифоничната фактура Георги Бойкин задълбочава аналитичния ракурс към проблема чрез обвързване на слуховото възприятие с невробиологичните и когнитивни закономерности, изведени в интердисциплинарното изследване на Дейвид Хърън (*Voice Leading: the Science Behind a Musical Art*. Cambridge: The MIT Press, 2016), аргументиращо композиционните принципи на създаване на полифонична музика и гласоводене през Ренесансовата и бароковата епоха чрез

способността за перцепция и осъзнаване и диференциране на различни звукови потоци. Интересни и перспективни от гледна точка на интерпретацията са изведените в това изследване дванадесет принципа, върху които се основават когнитивните възможности на слуховото възприятие. Върху тяхната основа Георги Бойкин предлага и демонстрира върху конкретни фрагменти от изследваните сонати подходи към интерпретацията на полифоничната фактура, които да преодолеят т.нар „полифонично маскиране“ и чрез които в звуковата картина да бъде постигната оптимална релефност. Заключителната глава П.2. *Интерпретационни възможности на техниката на средния педал* съвместната и синхронизирана употреба на десен и *sostenuto* педал е разгледана като средство за максимално отчетлива артикулация при интониране на Прокофиевата клавирна фактура, при което са създадени начални методически ориентири за откриване във фактурната картина на моментите, предполагащи употребата на такъв вид педализация, както и конкретни технически подходи към осъществяването ѝ.

Приноси на дисертационното изследване. Изведените от автора приноси напълно обективно отразяват качествените аспекти на дисертационното изследване, което предлага един оптимален и бих казала универсален модел-алгоритъм за подготовка и интерпретация не само на Прокофиевите клавирни сонати, но и изобщо – на музика. Що се отнася до обекта на изследване, то той е представен с ясна конкретика както на проблемите, така и на възможните им разрешения в процеса на артикулирането и интонирането им в текста. В този смисъл изследването, освен научната си стойност, заявява значима и приносна практическа педагогическа и изпълнителска и перспектива.

4. Заключение

Цялостната концертна, педагогическа, научно-изследователска дейност на Георги Янков Бойкин, както и безспорните качества и научните приноси на дисертационния труд „Полифоничната фактура като интерпретационен проблем в клавирните сонати на Прокофиев“ ми дават основания да изразя своята положителна и висока оценка спрямо постигнатите резултати. Считайки, че предложената кандидатура напълно отговаря на изискванията на ЗРАСРБ, убедено предлагам на уважаемото научно жури да присъди на Георги Янков Бойкин образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление 8.3 Музикално и танцово изкуство.

12.04.2021

София

Подпис:

доц. д-р Снежина Врангова-Петкова